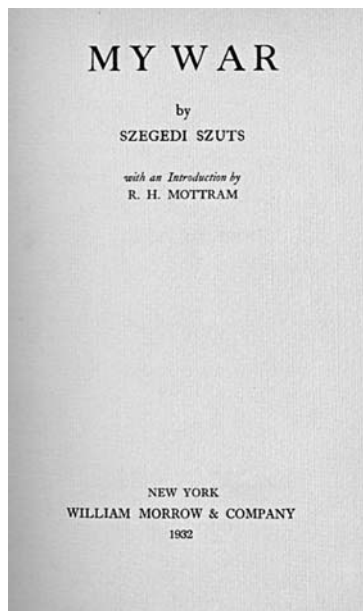

My war

Alapvetően azért érdekes sorsú ez a birtokomba került könyv, mert nincs tudomásom róla, hogy a Széchényi Könyvtárban kézbe is vett példányon kívül másnak lenne belőle Magyarországon (majd e cikk nyomán esetleg jelentkezik az illető). Ez év nyarán online rendeltem meg az antikvár példányt Nagy-Britanniából. Az interneten vagy hat példányt kínáltak. Ez volt a legolcsóbb (mivel tudhattak többet a jóval drágábbak – elképzelem sincsen).

De miért is törtem magam ezért a könyvért? A vázlatosan elmondható hosszú történet 2002. május 9-én kezdődött. Ekkor a budapesti Abigail Galéria képekaukciójának 52. számú tétele Szabó Dezső írófejedeleme 65×50,5 cm nagyságú, vászonra festett olajképe volt. Ugyan a jól olvasható és részletes szignó: „Szegedi Szűts 1928” nem utalt ismert alkotóra – magam sem hallottam soha a nevet – az erőteljes, expresszív alkotás megszerzésének vágyával mentem el az aukcióra, ahol a kikiáltási áron meg is lehetett szerezni, vagyis senki más nem érdekelt. Nem részletezem, hogy az eltelt évek alatt milyen érdekes stációkon át gyarapodtak ismereteim a festőről. Bár lexikonokban olvasható róla néhány sor, élete és működése lényegében még a hozzáértők előtt is teljesen ismeretlen volt.

A festő 1893-ban született Budapesten, 1911-ben iratkozott be a Képzőművészeti Főiskolára. Négy háborús évet töltött a legkülönbözőbb hadszíntereken. 1923 és 1936 között vidéki városokban dolgozott rajztanárként. A leghosszabb ideig Csongrádon működött (1928 és 1936 között). Tehát Szegedi Szűts 84 évvel ezelőtt olyan kisvárosban tanított a polgári fiúiskolában, mint Csongrád, de közben 1926-ban 113 alkotásából volt kiállítása Budapesten, az Andrassy úti Mentor könyvesboltban, majd 1929 decemberében Londonban, az Old Bond Streeten. Az itt bemutatott 76 alkotás között

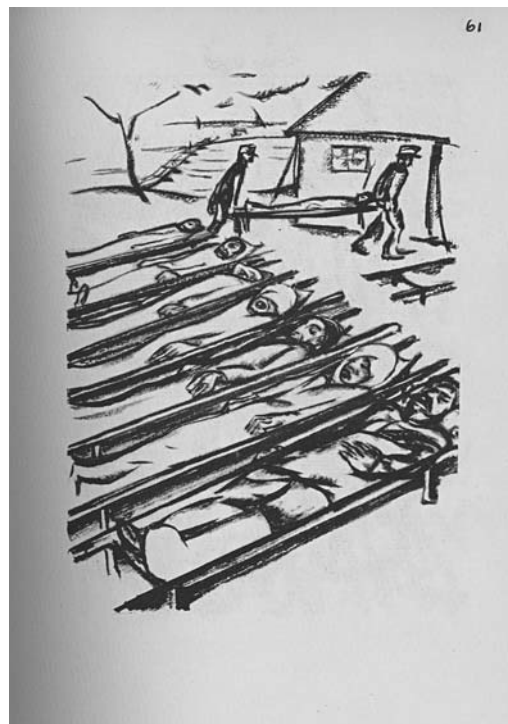
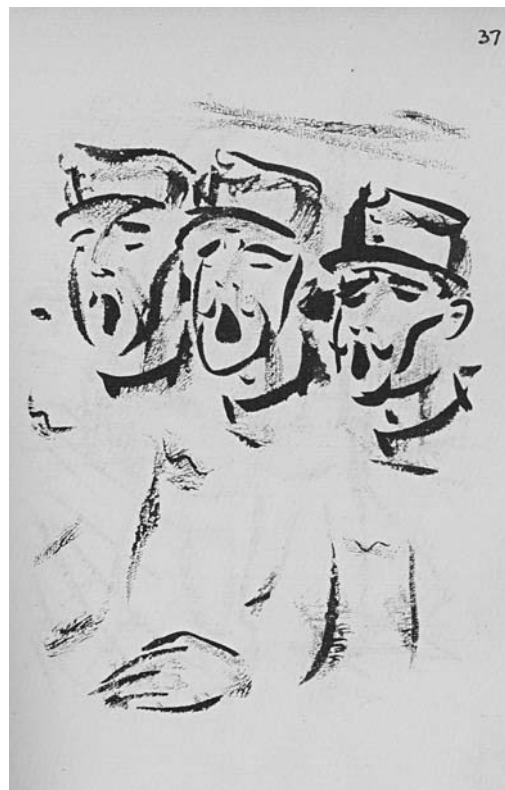

szerepelt a fenti Szabó Dezső-kép is, valamint Kodály Zoltán arcmása is.

Nyilvánvaló, hogy kapcsolatokat épített ki a szigetországban. Ennek tudható be, hogy 1931-ben az angol újságokban is méltatott könyve jelent meg Londonban, *My war* címmel. A különleges kötetet az egyik sajtóorgánus rajzregénynek titulálta. A *Csongrádi Híradó* így írt róla 1931. december 3-án: „A művész itt él Csongrádon körünkben, és mi azt sem tudjuk, hogy van városunknak olyan híressége is, akire büszkék lehetünk.”

A vászonkötésű kötet a termékeny angol író, Ralph Hale Mottram (1883–1971) ötoldalas bevezetőjével kezdődik. Ki is jelenti, hogy a könyv a tehetséges magyar művész londoni kiállítása nyomán jött létre. Majd – eléggé szokatlan módon – három sajtókritika következik. A *The Timest*, a *The Daily Mail* és a *The Observer* idézik szó szerint. A következő hat, számozatlan lapon a „List of Illustrations” olvasható. Több részre felosztva sorolják fel a 200 rajzcím: az első a „The Little Hussar wakes up”, majd a gyermekkor, a felnőttkor és az irtózatos háború következik, a sort az „Execution” zárja. Tehát a könyvben egy sor leírás sincsen a szerzőtől! Jószérivel a Mottram-előszóból tudhatjuk meg, hogy Szegedi Szűts (így angolosan) saját magát nevezte kis huszárnak, mert ennél a fegyvernemnél szolgált négy éven át az első világháborúban.

A rajzregény témája a magyarra fordított címek egy részének felsorolásával bontakozik ki: Apa, Anya, A birkák terelésének ideje, A lovas lóra száll, Keresztül a pusztán, A föld beszél, Az istálló közel van, Napsütés, A háború kihirdetése, Toborzás, Háborúba vonulás, Amulett a fiatal huszárnak, Bevonulás a táborba, Az őrnagy mint mindig, Hűséges lovak, Roham, A sérültek osztályozása, Hála az orvosoknak, Karácsony este, Kitüntetés, Rossz hír, A little Hus-

sar beteg, A végrehajtott parancs, Tűzi háború éjjel, Sebesült, Legyen vége a háborúnak, Bajtársak, Az elhagyott falu, Mi a haszna az öldöklésnek, Lefokozás, Halálra ítélve, Tisztító tűz, Reménytelenül, Felügyelők és Kivégzés. A könyvben 206 rajz található, az utolsó hatnak nincsen címe, csak sorszám.

A könyv kiadója, a John Lane the Bodley Head Limited, az 1887-ben alapított Publishing House, amely természetesen ma is működik, csak a Random House részlegeként.

Nincs tudomásunk róla, hogy hány példányban adták ki a kötetet, illetve hogy mennyit értékesítettek belőle. Mindenesetre magyar szerző különleges és sikeres könyvéről van szó,

amelyről eddig (több mint 80 éven át) alig hallhatunk itthon.

A kötet sikerességét az is bizonyítja, hogy egy évvel később, tehát 1932-ben New Yorkban is kiadták.

A magyar festő és grafikus 1936. január 10-étől Nagy-Britanniában élt, s többet nem is lépett szülőföldjére. 1937-ben Londonban házasságot kötött egy angol hölgygel. A brit állampolgárságot még a

háború alatt megkapta. Több mint húsz éven át a festői Cornwall tartományban éltek. 1959. április 12-én halt meg Penzance-ban, sírköve az ottani temetőben található.

DR. GÖMÖR BÉLA